

THIẾT KẾ TRÒ CHƠI HỌC TẬP CHỦ ĐỀ “NƯỚC VÀ CÁC HIỆN TƯỢNG TỰ NHIÊN” CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

Đặng Lan Phương, Nguyễn Thị Lan Anh

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Trò chơi học tập được sử dụng như một phương tiện hữu hiệu trong các hoạt động giáo dục đối với trẻ mẫu giáo nói chung, trẻ 5-6 tuổi nói riêng. Ở trường mầm non, trò chơi học tập được giáo viên thiết kế theo các chủ đề trong năm học và sử dụng trong nhiều hoạt động giáo dục khác nhau. Trong đó, chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” có ý nghĩa quan trọng nhằm hình thành cho trẻ những kiến thức, kỹ năng, thái độ về những lợi ích, tác hại của nguồn nước và các hiện tượng tự nhiên, qua đó giáo dục cho trẻ ý thức bảo vệ nguồn nước, bảo vệ bản thân trước những hiện tượng tự nhiên có ảnh hưởng đến con người. Bài viết trình bày kết quả nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn, từ đó đề xuất quy trình thiết kế trò chơi học tập chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi và giới thiệu một số trò chơi thuộc chủ đề mà giáo viên có thể áp dụng trong các hoạt động cho trẻ tại trường mầm non.

Từ khóa: chủ đề, nước và các hiện tượng tự nhiên, thiết kế, trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, trò chơi học tập.

Nhận bài ngày 10.03.2024; gửi phản biện, chỉnh sửa và duyệt đăng ngày 30.7.2024

Liên hệ tác giả: Đặng Lan Phương; Email: dlphuong@daihocthudo.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục mầm non (GDMN) là cấp học đầu tiên trong hệ thống giáo dục quốc dân, có vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển ban đầu nhân cách con người. Luật Giáo dục (2019) đã khẳng định vai trò “Giáo dục mầm non thực hiện việc nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em từ ba tháng tuổi đến sáu tuổi” và mục tiêu của GDMN là: “nhằm phát triển toàn diện trẻ em về thể chất, tinh cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào học lớp một” [1].

Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vốn là những chủ thể riêng biệt với sự phát triển nhạy bén của các giác quan, có khả năng tư duy, trẻ luôn tò mò, mong muốn được khám phá những điều mới lạ, thích thú khi được hoạt động, trải nghiệm. Ở trường mầm non, các hoạt động giáo dục cung cấp cho trẻ những kiến thức, kỹ năng về thế giới xung quanh thông qua các chủ đề gắn với thực tiễn. Trong đó, chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” là nội dung quan trọng trong chương trình giáo dục cho trẻ tại trường mầm non, hướng tới việc hình thành cho trẻ những kiến thức về đặc điểm, lợi ích, tác hại của nước và các hiện tượng tự nhiên. Đồng thời, phát triển đạo đức cho trẻ qua việc giáo dục ý thức bảo vệ nguồn nước và mở rộng hơn là ý thức bảo vệ môi trường. Với trẻ mẫu giáo, hoạt động vui chơi đóng vai trò là hoạt động chủ đạo, trẻ “học mà chơi, chơi mà học” chính vì vậy trò chơi là hoạt động phù hợp với đặc điểm tâm lý, nhận thức của trẻ và được xem là phương tiện giáo dục toàn diện.

Trò chơi nói chung, trò chơi học tập (TCHT) nói riêng kích thích trẻ tích cực tìm tòi, khám phá môi trường xung quanh; có tác dụng củng cố, làm chính xác, mở rộng biểu tượng của trẻ về sự vật, hiện tượng, con người, xã hội; giúp trẻ khái quát, phân loại chúng,... nâng cao hiểu biết về thế giới tự nhiên, về môi trường sống quanh trẻ.

Trong thực tiễn ở các trường mầm non hiện nay, TCHT được sử dụng trong rất nhiều các hoạt động giáo dục. Một số tác giả như: Hồ Lam Hồng, Vũ Minh Hồng, Trương Kim Oanh, Nguyễn Thị Thanh Thủy, Nguyễn Thị Thu Hiền,... đã nghiên cứu và biên soạn một số trò chơi và TCHT cho trẻ mầm non. Các nghiên cứu đã chỉ rõ TCHT thực sự trở thành một trong những phương tiện quan trọng để hình thành và phát triển các năng lực trí tuệ, góp phần quan trọng trong việc giáo dục toàn diện cho trẻ mẫu giáo, Tuy nhiên, số lượng TCHT được thiết kế và sử dụng trong các hoạt động giáo dục chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” chưa nhiều, nội dung và cách tổ chức trò chơi chưa có tính mới. Giáo viên thường sử dụng những trò chơi có sẵn trong tiết học của mình, dẫn đến những trò chơi mới do giáo viên tự thiết kế còn hạn chế. Chính vì vậy, việc xây dựng quy trình thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là cần thiết và góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả tổ chức các hoạt động giáo dục cho trẻ ở trường mầm non.

2. NỘI DUNG

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. Chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

Chủ đề trong GDMN là “một phần nội dung kiến thức, kỹ năng cùng phản ánh một vấn đề nào đó mà trẻ có thể tìm hiểu, khám phá và học theo nhiều cách khác nhau dưới sự tổ chức, hướng dẫn của giáo viên trong một khoảng thời gian thích hợp” [2].

Chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” nhằm cung cấp cho trẻ những hiểu biết cơ bản về nước và các hiện tượng tự nhiên thường xảy ra trong cuộc sống hàng ngày mà trẻ đã có cơ hội được quan sát, giải thích về quá trình hình thành của các hiện tượng tự nhiên, cung cấp kiến thức cơ bản về vai trò của nước trong đời sống con người, động thực vật và môi trường cho trẻ. Nội dung của chủ đề nhằm giáo dục và hình thành cho trẻ thái độ đúng đắn, ý thức bảo vệ nguồn nước và môi trường, giúp trẻ có kiến thức về tầm quan trọng của nước trong cuộc sống hàng ngày và cách sử dụng nước một cách tiết kiệm và hiệu quả, đồng thời hình thành cho trẻ kiến thức, kỹ năng bảo vệ bản thân trước những tác động của hiện tượng tự nhiên.

Bên cạnh việc cung cấp kiến thức, chủ đề còn phát triển kỹ năng quan sát và khả năng tư duy logic của trẻ. Thông qua các hoạt động giáo dục tích hợp chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” trẻ sẽ rèn luyện được kỹ năng thực hành, đặt câu hỏi và giải quyết vấn đề, tăng cường kỹ năng giao tiếp và làm việc nhóm thông qua các hoạt động tương tác, thảo luận và chia sẻ với bạn bè, khuyến khích trẻ đặt câu hỏi và tìm kiếm câu trả lời, từ đó phát triển khả năng tự học và khám phá thế giới xung quanh.

2.1.2. Trò chơi học tập

Trong lý luận dạy học, tất cả trò chơi được sử dụng trong quá trình dạy học như là phương pháp, hình thức tổ chức và luyện tập cho trẻ gọi là TCHT hay trò chơi dạy học. Tuy nhiên, nếu xét theo phương diện khác của việc sử dụng tên gọi này thuật ngữ “TCHT” sẽ nhấn mạnh đến chủ thể của hoạt động là trẻ em; còn nếu dùng thuật ngữ “Trò chơi dạy học” sẽ nhấn mạnh đến chủ thể hoạt động là người dạy. Theo quan điểm của các nhà giáo dục nghiên cứu những vấn đề liên quan đến TCHT: “TCHT là trò chơi có luật và nội dung cho

trước, là trò chơi của sự nhận thức, hướng đến sự mở rộng và chính xác hóa các biểu tượng đã có, nhằm phát triển các năng lực trí tuệ, giáo dục lòng ham hiểu biết cho trẻ, trong đó học tập được kết hợp với hình thức chơi” [3]. Trong nghiên cứu này, khái niệm TCHT được hiểu là trò chơi có nội dung, có luật, hướng đến sự chính xác hóa, hệ thống hóa tri thức cho trẻ về các sự vật, hiện tượng và thế giới xung quanh trẻ, kích thích sự sáng tạo, chủ động, tích cực tham gia các hoạt động vui chơi nhằm giải quyết những nhiệm vụ học tập mà trẻ được giao, qua đó trí tuệ của trẻ được phát triển.

2.1.3. Thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

Từ khái niệm TCHT nêu trên, trong nghiên cứu này khái niệm thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” được hiểu là quá trình sáng tạo TCHT mới với nhiệm vụ chơi, nội dung chơi, luật chơi, tên trò chơi, hành động chơi, đồ chơi, cách chơi mới lạ, hấp dẫn góp phần phát triển và củng cố ở trẻ những kiến thức sơ đẳng về môi trường, về nguồn nước, các hiện tượng tự nhiên, mùa và những ý thức kỹ năng phù hợp với khả năng nhận thức của trẻ. Nội dung của TCHT có chứa những nội dung bám sát, phục vụ cho nội dung mà giáo viên thực hiện tổ chức hoạt động giáo dục tích hợp chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” tại lớp. Trò chơi có tính mở rộng, củng cố, chính xác hóa các biểu tượng về thế giới xung quanh, phát triển các quá trình nhận thức về thời tiết và mùa, sự khác biệt ngày – đêm, các nguồn nước trong đời sống, đặc điểm tính chất của nguồn nước, nguyên nhân và cách bảo vệ nguồn nước đồng thời hình thành cho trẻ một số kỹ năng bảo vệ bản thân trước những nguy hiểm do các hiện tượng tự nhiên và nguồn nước gây ra như: say nắng, sấm chớp, mưa đá, đuối nước...

2.2. Nguyên tắc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

Việc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi phải tuân thủ các nguyên tắc sau:

2.2.1. Đảm bảo tính mục đích

Trò chơi cần được thiết kế để hướng tới thực hiện chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi phải hấp dẫn, lôi cuốn, kích thích hứng thú của trẻ, đòi hỏi trẻ phải vận dụng những hiểu biết của mình để hoàn thành nhiệm vụ chơi. Từ đó, củng cố và làm giàu biểu tượng về chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ thông qua hoạt động chơi

2.2.2. Đảm bảo tính vừa sức và tính phù hợp

Việc thiết kế trò chơi đòi hỏi phải phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý, quá trình nhận thức, sự hiểu biết của trẻ 5-6 tuổi. I.A.Comenxki đã trình bày về nguyên tắc vừa sức như sau: “*Từ gần đến xa, từ đơn giản đến phức tạp, từ cái đã biết đến cái chưa biết*”. [4]. Nghĩa là trò chơi phải được sắp xếp từ dễ đến khó theo trình độ phát triển theo những hiểu biết đã được tích lũy của trẻ. Từ những đặc điểm đặc trưng đến sự phân nhóm phân loại, mối quan hệ trò chơi không được quá khó hoặc quá dễ so với nhận thức của trẻ, bởi: Nếu quá khó trẻ sẽ khó đạt được kết quả, gây khó khăn trong việc thực hiện các hành động chơi, thao tác chơi. Ngược lại, trò chơi quá đơn giản, dễ tạo ở trẻ sự nhàm chán, giảm hứng thú chơi. Do đó, cần phải thiết kế trò chơi có nội dung phù hợp với nhận thức và khả năng của trẻ nhằm đảm bảo thực hiện có hiệu quả mục tiêu đã đề ra.

2.2.3. Đảm bảo tính hấp dẫn

Việc thiết kế trò chơi trong hoạt động cho trẻ MG 5-6 tuổi trong chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” phải là những trò chơi thực sự hấp dẫn, lôi cuốn, kích thích nhu cầu tìm tòi, khám phá và mong muốn giải quyết vấn đề ở trẻ. Muốn vậy, trò chơi phải hấp dẫn

trẻ từ tên gọi của trò chơi; cách chơi, nội dung chơi phải phù hợp với khả năng của trẻ (không quá khó cũng không quá dễ); đồ chơi đa dạng, phong phú về kiểu dáng, màu sắc – đó có thể là những đồ chơi có sẵn hoặc do giáo viên tự làm,...

2.2.4. Đảm bảo tính phát triển

Các TCHT cần được tổ chức theo thứ tự từ đơn giản đến phức tạp, với nhiệm vụ nhận thức, hành động chơi và luật chơi dần dần trở nên khó hơn, dựa trên đặc điểm của trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi như nhu cầu, tâm lý, vốn kinh nghiệm và nhận thức. Quá trình này giúp củng cố kiến thức đã học, đồng thời tạo nền tảng cho trẻ tiếp thu kiến thức mới, phát triển kỹ năng, hành vi và thái độ đúng đắn đối với môi trường xung quanh.

2.3. Thực trạng của việc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

2.3.1. Phương pháp và địa bàn nghiên cứu

Để tìm hiểu thực trạng, chúng tôi đã sử dụng phiếu trưng cầu ý kiến dành cho giáo viên mầm non. Cấu trúc phiếu trưng cầu ý kiến bao gồm: (1) Nhận thức của giáo viên về việc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, (2) Thực trạng thiết kế và sử dụng TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” của giáo viên. Nghiên cứu tiến hành khảo sát lấy ý kiến của 107 GVMN đang công tác tại trường mầm non công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội và tỉnh Quảng Ninh.

2.3.2. Kết quả nghiên cứu khảo sát

Ở nhóm câu hỏi về nhận thức của giáo viên về việc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho ra kết quả 100% giáo viên tham gia khảo sát đều có nhận thức đúng đắn về khái niệm TCHT. Đánh giá về ý nghĩa của việc sử dụng TCHT đối với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, tầm quan trọng của việc hình thành cho trẻ những kiến thức và kỹ năng thông qua chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” và tầm quan trọng của việc thiết kế TCHT thông qua 3 mức độ “rất quan trọng”, “quan trọng”, “không quan trọng”, phần lớn giáo viên đều đánh giá ở mức độ “rất quan trọng” (79,4%) và “quan trọng” (20,6%). Không ghi nhận ý kiến nào lựa chọn “không quan trọng”.

Kết quả khảo sát thực trạng thiết kế và sử dụng TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” của giáo viên chúng tôi thu được như sau:

- Mức độ thiết kế và sử dụng TCHT trong các hoạt động giáo chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” 65,4% giáo viên thường xuyên sử dụng TCHT, 34,6% giáo viên thỉnh thoảng sử dụng

- Giáo viên đã có sự quan tâm, tìm hiểu và thường xuyên thiết kế TCHT (43,9%), tuy nhiên có đến 56,1% giáo viên không thường xuyên thiết kế TCHT.

- Đồng thời, có 60,8% giáo viên tham gia khảo sát cho rằng, số lượng TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” hiện nay đang ở mức thiếu.

- Kết quả khảo sát qua phiếu hỏi và trao đổi trực tiếp với GVMN tại một số trường cho thấy, những thuận lợi trong việc thiết kế TCHT được giáo viên chia sẻ là có sự giúp đỡ của nhà trường và đồng nghiệp, nguyên vật liệu đa dạng giúp giáo viên có nhiều nguồn nguyên liệu để ứng dụng trong các trò chơi của mình. Bên cạnh đó, khó khăn lớn nhất mà giáo viên gặp phải đến từ thiếu thời gian để làm đồ dùng, đồ chơi, thiếu nguồn tài liệu tham khảo. Các nguồn tài liệu về TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” không đa dạng, chưa có tính mới khiến cho giáo viên rất khó khai thác và áp dụng để thiết kế nên các TCHT của riêng mình.

Như vậy, trên kết quả điều tra thực trạng cho thấy, giáo viên đã nhận thức được tầm quan trọng của TCHT. Tuy nhiên, số lượng các TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ trong các chương trình và các tài liệu tham khảo còn ít, chưa phong phú, đa dạng, điều đó ảnh hưởng đến hiệu quả tổ chức hoạt động giáo dục cho trẻ.

2.4. Đề xuất quy trình thiết kế chơi học tập chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

Việc thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong các hoạt động giáo dục, cần tiến hành theo quy trình 04 bước như sau: Lên ý tưởng, lập kế hoạch thiết kế trò chơi (Xác định tên trò chơi, mục tiêu của trò chơi, nội dung chơi, luật chơi); Thiết kế đồ dùng, đồ chơi dựa trên ý tưởng về trò chơi; Thử nghiệm trò chơi trên trẻ; Đánh giá mức độ phù hợp của trò chơi và điều chỉnh. Cụ thể:

Bước 1. Lên ý tưởng, lập kế hoạch thiết kế trò chơi (Xác định tên trò chơi, mục tiêu của trò chơi, luật chơi, nội dung chơi)

Giáo viên xác định nội dung giáo dục, kiến thức, kỹ năng, thái độ mà giáo viên muốn truyền tải đến trẻ để tiến hành xây dựng, lên ý tưởng. Quan sát, đánh giá tình hình thực tế tại lớp học, những đặc điểm riêng của từng trẻ trong lớp học để thiết lập kế hoạch nhằm đem lại hiệu quả, tính tích cực khi thực hiện tổ chức trò chơi cho trẻ.

Mục tiêu của trò chơi cần xác định rõ các năng lực, kiến thức, kỹ năng mà giáo viên muốn củng cố cho trẻ trong trò chơi như: các biểu tượng về hiện tượng tự nhiên, phân loại các hành động bảo vệ nguồn nước, hành động có tác động xấu đến nguồn nước, lợi ích và tác hại của các hiện tượng tự nhiên đối với con người, động vật và thực vật để từ đó trẻ sẽ có khả năng giải quyết vấn đề.

Xác định tên trò chơi và nội dung chơi, cần lựa chọn sao cho đạt được mục tiêu của trò chơi. Đặt tên cho trò chơi cần ngắn gọn nhưng vẫn thể hiện được nội dung của trò chơi, gợi được cho trẻ sự tò mò, hào hứng và mong muốn được khám phá khi nghe tên trò chơi.

Luật chơi đặt ra yêu cầu trẻ phải tìm tòi và hệ thống những kiến thức kỹ năng thuộc các môn học liên quan để giải quyết vấn đề theo cách riêng của mình. Đội/cá nhân nào tìm ra được cách giải quyết trong thời gian ngắn nhất sẽ thắng cuộc. Khi phát triển nội dung chơi lên mức độ cao hơn thì giáo viên cần thay đổi luật chơi cho phù hợp.

Bước 2. Thiết kế đồ dùng, đồ chơi dựa trên ý tưởng về trò chơi

Giáo viên tận dụng đa dạng các nguồn nguyên vật liệu mở (nguyên vật liệu thiên nhiên, phế liệu), đồ chơi có sẵn để sáng tạo và thiết kế đồ dùng, đồ chơi sử dụng trong TCHT dựa trên ý tưởng và kế hoạch đã lập ra. Đồ dùng, đồ chơi được thiết kế nhằm phục vụ việc sử dụng trong các TCHT đề cao tính sáng tạo, có tính ứng dụng cao. Từ một bộ đồ dùng, đồ chơi giáo viên có thể sử dụng theo nhiều cách ở các hoạt động khác nhau. Khi thiết kế đồ dùng, đồ chơi cần đảm bảo tính thẩm mỹ, an toàn cho trẻ trong quá trình tham gia trò chơi và tương tác trực tiếp với đồ dùng, đồ chơi.

Bước 3. Thử nghiệm trò chơi trên trẻ

Sau khi đã hoàn thiện ý tưởng và chuẩn bị đầy đủ đồ dùng, đồ chơi giáo viên sẽ tiến hành thử nghiệm trò chơi trực tiếp với trẻ. Trước khi triển khai, giáo viên cần thực hiện rà soát kỹ lưỡng để đảm bảo rằng mọi khía cạnh từ cách thức tổ chức, luật chơi cho đến đồ dùng, đồ chơi đều phù hợp với độ tuổi và khả năng của trẻ.

Trong quá trình thử nghiệm, giáo viên cần quan sát kỹ phản ứng của trẻ với các hoạt động, từ mức độ hứng thú đến khả năng tham gia vào trò chơi. Giáo viên cũng theo dõi việc

trẻ hiểu và thực hiện luật chơi ra sao, các đồ dùng, đồ chơi có tạo ra sự tương tác phù hợp và hỗ trợ trẻ trong việc hoàn thành nhiệm vụ chơi không.

Bước 4: Đánh giá mức độ phù hợp của trò chơi và điều chỉnh

Sau mỗi lượt chơi, giáo viên căn cứ vào kết quả chơi, quá trình quan sát của giáo viên khi trẻ tham gia chơi để đánh giá mức độ phù hợp và điều chỉnh nội dung trò chơi và luật chơi, cần loại bỏ các chi tiết, hoạt động thừa gây khó khăn hoặc chưa phù hợp đối với độ tuổi của trẻ. Việc đánh giá mức độ phù hợp và điều chỉnh sẽ tác động đến hiệu quả sử dụng TCHT, một trò chơi phù hợp với đặc điểm nhận thức và tư duy của trẻ sẽ tạo cho trẻ sự hào hứng, những cảm xúc tích cực, sự ganh đua lành mạnh, làm động lực để trẻ cố gắng hoàn thành yêu cầu, nhiệm vụ mà trò chơi đề ra.

2.5. Một số ví dụ minh họa thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên”

2.5.1. Thiết kế TCHT nội dung “Nước và nguồn nước”

Quy trình thiết kế trò chơi: “Bé chăm ngoan”

Bước 1: Lên ý tưởng, lập kế hoạch thiết kế trò chơi (Xác định tên trò chơi, mục tiêu của trò chơi, luật chơi, nội dung chơi)

Tên trò chơi: Bé chăm ngoan.

Mục tiêu:

- Trẻ biết nhận biết nguồn nước bẩn và nguồn nước sạch, phân loại rác đúng quy định.
- Trẻ thực hiện đúng luật chơi, rèn kỹ năng qua hoạt động vượt qua chướng ngại vật.
- Trẻ hào hứng tham gia trò chơi.

Luật chơi: Mỗi lượt chơi trẻ chỉ được lấy một mảnh ghép và phân loại vào thùng rác để làm sạch nguồn nước. Trong quá trình tham gia chơi, trẻ phải vượt qua đủ các chướng ngại vật, không làm đổ, xô dịch chướng ngại vật.

Cách chơi: Giáo viên thiết kế bảng lớn với hình ảnh nguồn nước bị ô nhiễm và những chất liệu rác, chất thải (chai nhựa, vải, rau, thủy tinh,...). Ở góc phải của bảng sẽ có 3 chiếc thùng rác với màu xanh - vàng - đỏ tương ứng với: rác tái chế - rác vô cơ - rác hữu cơ. Nhiệm vụ của trẻ là phân loại các loại rác vào đúng thùng tương ứng. Đội nào giúp cho nguồn nước sạch và phân loại rác vào đúng thùng sẽ dành chiến thắng.

Bước 2: Thiết kế đồ dùng, đồ chơi dựa trên ý tưởng về trò chơi

- Bảng lớn: Sử dụng bìa carton phẳng, áo mưa, túi nilong để tạo thành dòng sông.
- Các mảnh ghép: Giấy báo, thìa nhựa, mảnh sứ, miếng dán dính dính,...
- Chướng ngại vật: Vòng thể dục.
- Nhạc trò chơi.

Bước 3: Thử nghiệm trò chơi trên trẻ

- Tiến hành tổ chức trò chơi cho trẻ theo hướng dẫn tổ chức trò chơi ở Bước 1.
- Trong quá trình chơi giáo viên quan sát cách trẻ giải quyết nhiệm vụ chơi để đánh giá sự phù hợp của trò chơi đối với trẻ 5-6 tuổi, thuận lợi và khó khăn của trẻ khi tham gia trò chơi.

Bước 4: Đánh giá mức độ phù hợp và điều chỉnh

- Giáo viên quan sát và đánh giá mức độ phù hợp qua kết quả chơi, mức độ hào hứng của trẻ khi tham gia trò chơi dựa trên các tiêu chí về nhận thức của trẻ: kiến thức, kỹ năng, thái độ mà trẻ có được sau khi tham gia trò chơi.

- Giáo viên nâng cao mức độ hoặc giảm bớt đi các chi tiết chưa phù hợp để trẻ có thể dễ dàng thực hiện trò chơi. Trên cơ sở đó, giáo viên sẽ điều chỉnh trò chơi sao cho phù hợp với thực tế năng lực của trẻ.

2.5.2. Thiết kế TCHT nội dung “Các hiện tượng tự nhiên”

Quy trình thiết kế trò chơi: “Bốn mùa quanh em”

Bước 1: Lên ý tưởng, lập kế hoạch thiết kế trò chơi (Xác định tên trò chơi, mục tiêu của trò chơi, luật chơi, nội dung chơi)

Tên trò chơi: Bốn mùa quanh em.

Mục tiêu:

- Cung cố cho trẻ vốn kiến thức về đặc trưng của từng mùa trong năm.
- Trẻ thực hiện trò chơi đúng luật.
- Trẻ vui vẻ, hào hứng khi tham gia trò chơi.

Luật chơi: Trẻ khéo léo sử dụng kẹp để gấp các miếng lô tô và truyền cho bạn bên cạnh. Trong quá trình tham gia trò chơi, nếu lô tô bị rơi lượt chơi đó sẽ không được tính điểm.

Cách chơi: Trẻ đứng thành một hàng dọc, mỗi bạn đứng trong một chiếc vòng thể dục. Bạn sau đứng cách bạn đằng trước 60 cm. Khi trò chơi bắt đầu bạn đứng cuối hàng sẽ dùng chiếc kẹp để lấy một thẻ lô tô, truyền lần lượt cho đến đầu hàng. Bạn ở đầu hàng sẽ có nhiệm vụ nhận thẻ và gắn vào vị trí phù hợp. Sau khi gắn xong, di chuyển về cuối hàng, các bạn trong đội chơi dồn hàng và thực hiện trò chơi cho đến khi hết số lượng trẻ.

Bước 2: Thiết kế đồ dùng, đồ chơi dựa trên ý tưởng về trò chơi

- Bộ lô tô: Sử dụng bìa cứng, màu vẽ để tạo nên bộ lô tô 4 mùa:
 - + Mùa xuân: hoa đào, bánh chưng, lì xì,...
 - + Mùa hè: hoa phượng, kem,...
 - + Mùa thu: quả hồng đỏ, quả bưởi, bánh trung thu,...
 - + Mùa đông: bông tuyết, cây thông noel,...
- Kẹp: Sử dụng đa dạng các nguyên liệu để tạo nên chiếc kẹp: que kem, kẹp sắt,...
- Chướng ngại vật: Vòng thể dục, băng dính.
- Nhạc trò chơi.

Bước 3: Thử nghiệm trò chơi trên trẻ

- Tiến hành tổ chức trò chơi cho trẻ theo hướng dẫn tổ chức trò chơi ở Bước 1.
- Trong quá trình chơi giáo viên quan sát cách trẻ giải quyết nhiệm vụ chơi để đánh giá sự phù hợp của trò chơi đối với trẻ 5-6 tuổi, thuận lợi và khó khăn của trẻ khi tham gia trò chơi.

Bước 4: Đánh giá mức độ phù hợp và điều chỉnh

- Giáo viên quan sát và đánh giá mức độ phù hợp qua kết quả chơi, mức độ hào hứng của trẻ khi tham gia trò chơi dựa trên các tiêu chí về nhận thức của trẻ: kiến thức, kỹ năng, thái độ mà trẻ có được sau khi tham gia trò chơi.

- Giáo viên nâng cao mức độ hoặc giảm bớt đi các chi tiết chưa phù hợp để trẻ có thể dễ dàng thực hiện trò chơi. Trên cơ sở đó giáo viên sẽ điều chỉnh trò chơi sao cho phù hợp với thực tế năng lực của trẻ.

3. KẾT LUẬN

Việc hình thành những kiến thức, kỹ năng về chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển của trẻ. TCHT là con đường giúp trẻ tiếp xúc nhận thức thế giới xung quanh, làm giàu những hiểu biết, củng cố và hình thành những kỹ năng mới về nước và các hiện tượng tự nhiên cho trẻ.

Kết quả nghiên cứu của đề tài là quy trình thiết kế TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi được xây dựng trên cơ sở nghiên cứu khoa học về lý luận và thực tiễn, đồng thời tuân thủ các nguyên tắc thiết kế trò chơi. Quy trình này sẽ giúp GVMN thiết kế được TCHT chủ đề “Nước và các hiện tượng tự nhiên” nhằm giáo dục cho trẻ những kiến thức, kỹ năng cần thiết, hình thành nên những thói quen, hành vi tốt đối với nguồn nước và môi trường xung quanh, kỹ năng bảo vệ bản thân trước những tác động của các hiện tượng tự nhiên, góp phần hoàn thiện nhân cách và phát triển toàn diện cho trẻ ở độ tuổi mầm non.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quốc hội (2019), *Luật số 43/2019/QH14 ngày 16 tháng 6 năm 2019 của Quốc hội ban hành Luật Giáo dục*, Hà Nội.
2. Nguyễn Thị Hòa (2010), *Giáo trình giáo dục tích hợp ở bậc học mầm non*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.
3. Nguyễn Ánh Tuyết (chủ biên), Đinh Văn Vang, Nguyễn Thị Hòa (1998), *Tổ chức, hướng dẫn trẻ mẫu giáo chơi*, Nxb ĐHQG, Hà Nội.
4. Nguyễn Thị Hòa (2015), *Giáo dục học mầm non*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.
5. Nguyễn Thị Hòa (2011), *Phát huy tính tích cực nhận thức của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong trò chơi học tập*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.

DESIGNING EDUCATIONAL GAMES ON THE TOPIC "WATER AND NATURAL PHENOMENA" FOR PRESCHOOL CHILDREN AGED 5-6

Abstract: Educational games are effectively used as a tool in educational activities for preschool children in general and specifically for children aged 5-6. In preschool, learning games are designed by teachers based on yearly themes and are utilized in various educational activities. Among these, the theme "Water and Natural Phenomena" is crucial in helping children develop knowledge, skills, and attitudes about the benefits and dangers of water, as well as natural phenomena. It also fosters awareness in children about protecting water resources and safeguarding themselves against natural phenomena that may affect humans. This article proposes a process for designing educational games on the topic "Water and Natural Phenomena" for preschool children aged 5-6 and suggests several games that teachers can apply in activities for children in preschool settings.

Keywords: Topic, Water and Natural Phenomena, design, preschool children aged 5-6, educational games.